INSTRUKCJA BHP OBSŁUGI: SPRĘŻARKA

instrukcja stanowiskowa (art. 237[1] § 2 Kodeksu pracy, § 41 rozporządzenia w sprawie ogólnych przepisów BHP)

Instrukcja nr		**Wersja / zmiana nr**	
Data opracowania		**Obowiązuje od**	

1. Pracodawca, maszyna i stanowisko

Pracodawca *nazwa i adres*			
Maszyna *sprężarka: producent, typ (tłokowa, śrubowa), napęd (elektryczny, spalinowy), moc kW, ciśnienie robocze, PD (bar), pojemność zbiornika V (l), PD × V, forma dozoru i nr UDT*		**Nr fabryczny lub ewidencyjny**	
Stanowisko *kto obsługuje maszynę*		**Gdzie dostępna instrukcja** *np. przy maszynie, w kontenerze brygady*	
Opracował *imię, nazwisko, funkcja*		**Data i podpis**	
Zatwierdził *pracodawca lub osoba upoważniona*		**Data i podpis**	

☐ instrukcja producenta (DTR) maszyny (typ, wersja)

☐ karta oceny ryzyka zawodowego dla stanowiska (numer i data)

2. Zagrożenia przy obsłudze

☐ rozerwanie zbiornika, węża albo złącza pod ciśnieniem, uderzenie końcówką węża

☐ wyrzut cząstek i zaprawy z narzędzia, strumień powietrza na ciało i do oczu

☐ hałas sprężarki i narzędzi pneumatycznych

☐ spaliny i tlenek węgla przy sprężarce spalinowej w pomieszczeniu

☐ pożar i oparzenie przy tankowaniu, o tłumik i głowicę

☐ pochwycenie dłoni albo odzieży przez pasek klinowy i wentylator

☐ porażenie prądem przy uszkodzonym przewodzie zasilającym

☐ przewrócenie sprężarki na pochyłości i przygniecenie przy przenoszeniu

3. Wymagania wobec pracownika i środki ochrony indywidualnej

☐ szkolenie wstępne BHP (instruktaż ogólny i stanowiskowy) i aktualne szkolenie okresowe

☐ aktualne orzeczenie lekarskie bez przeciwwskazań do pracy na stanowisku

☐ zapoznanie z instrukcją producenta, oceną ryzyka i niniejszą instrukcją

☐ ochronniki słuchu przy sprężarce i narzędziach pneumatycznych

☐ okulary ochronne, rękawice ochronne, obuwie ochronne

☐ odzież bez luźnych elementów przy pasku i wentylatorze

4. Czynności przed rozpoczęciem pracy

- ☐ poznaj instrukcję sprężarki i instrukcję eksploatacji zbiornika; leżą w miejscu dostępnym przy sprężarce (§ 13 ust. 2 rozp. Dz.U. 2022 poz. 68; § 63 ust. 2 rozp. o robotach budowlanych)
- ☐ odczytaj z tabliczki zbiornika PD, V i PD × V; sprawdź formę dozoru i termin badania (zał. nr 1 lp. 34 i 51–53 rozp. Dz.U. 2022 poz. 68)
- ☐ przy dozorze pełnym sprawdź decyzję UDT i datę ostatniej rewizji (art. 14 ust. 1 ustawy o dozorze technicznym)
- ☐ ustaw sprężarkę stabilnie, poza wykopem i drogą przejazdu; spalinową na zewnątrz albo z odprowadzeniem spalin (§ 5 ust. 2 rozp. Dz.U. 2002 nr 191 poz. 1596)
- ☐ sprawdź zawór bezpieczeństwa, manometr, wyłącznik ciśnieniowy i spust skroplin; nastaw nie zmieniaj (§ 14 ust. 2 i § 16 rozp. Dz.U. 2022 poz. 68)
- ☐ obejrzyj węże, złączki i szybkozłącza; uszkodzonych i o nieznanej wytrzymałości nie używaj (§ 74 rozp. o robotach budowlanych)
- ☐ sprawdź osłony paska i wentylatora, poziom oleju i paliwa; tankuj przy wyłączonym silniku, z dala od ognia (§ 15 ust. 3–4 rozp. Dz.U. 2002 nr 191 poz. 1596; § 4 ust. 1 pkt 1 rozp. ppoż.)
- ☐ przy zasilaniu elektrycznym sprawdź test wyłącznika różnicowoprądowego i przewód (§ 59 ust. 1, § 57 ust. 2); wynik wpisz do dokumentacji maszyny, jeśli jest prowadzona (§ 70)

5. Zasady bezpiecznej pracy

- ☐ nie przekraczaj ciśnienia dopuszczalnego ani nastawy zaworu bezpieczeństwa (§ 14 ust. 2 rozp. Dz.U. 2022 poz. 68; § 65 rozp. o robotach budowlanych)
- ☐ węże układaj bez załamań, poza przejazdami; przejazd osłoń
- ☐ przed podłączeniem i odłączeniem narzędzia zamknij dopływ powietrza i spuść ciśnienie z węża
- ☐ nie kieruj strumienia powietrza na ciało ani na odzież
- ☐ spuszczaj skropliny ze zbiornika według instrukcji producenta
- ☐ przy sprężarce i narzędziach używaj ochronników słuchu; hałas porównuj z 85 dB z oceny ryzyka (zał. nr 2 cz. A pkt 1.3 rozp. Dz.U. 2018 poz. 1286)
- ☐ przy uszkodzeniu zatrzymaj sprężarkę i odłącz zasilanie (§ 67 rozp. o robotach budowlanych)

6. Czynności po zakończeniu pracy

- ☐ zamknij zawór wylotowy, spuść ciśnienie ze zbiornika i węży do atmosferycznego (§ 15 ust. 1 rozp. Dz.U. 2022 poz. 68)
- ☐ spuść skropliny, wyłącz sprężarkę i odłącz zasilanie (§ 18 ust. 1 pkt 1 rozp. Dz.U. 2002 nr 191 poz. 1596)
- ☐ zabezpiecz sprężarkę przed uruchomieniem przez osoby nieupoważnione (§ 23 pkt 1)
- ☐ zgłoś usterki; dokument ostatniej kontroli maszyny trzymaj na miejscu pracy (§ 28 ust. 2)

7. Zakazy

- ☐ praca z wyłączonym albo zaślepionym zaworem bezpieczeństwa i zmiana jego nastaw bez uzgodnienia z dozorem (§ 14 ust. 2, § 16 rozp. Dz.U. 2022 poz. 68)
- ☐ otwieranie zbiornika, korka spustowego i złączy pod ciśnieniem (§ 15 ust. 1)
- ☐ używanie uszkodzonych węży i przewodów (§ 74 ust. 2 rozp. o robotach budowlanych)
- ☐ naprawy, czyszczenie i smarowanie w ruchu (§ 72)
- ☐ sprężarka spalinowa w zamkniętym pomieszczeniu bez wymiany powietrza (§ 5 ust. 2 rozp. Dz.U. 2002 nr 191 poz. 1596)
- ☐ tankowanie przy pracującym silniku, palenie i otwarty ogień przy paliwie (§ 4 ust. 1 pkt 1 rozp. ppoż.)
- ☐ samodzielna eksploatacja sprężarki o mocy powyżej 20 kW bez świadectwa kwalifikacyjnego (art. 54 ust. 2 Prawa energetycznego)

8. Sytuacje awaryjne

Pracownik niezwłocznie zawiadamia przełożonego o zauważonym wypadku albo zagrożeniu życia lub zdrowia i ostrzega współpracowników oraz inne osoby w rejonie zagrożenia (art. 211 pkt 6 Kodeksu pracy). Przy bezpośrednim zagrożeniu dla zdrowia lub życia pracownik ma prawo powstrzymać się od wykonywania pracy, a jeśli to nie usuwa zagrożenia, oddalić się z miejsca zagrożenia, zawiadamiając niezwłocznie przełożonego (art. 210 § 1 i 2 Kodeksu pracy).

Sytuacja	Co robi pracownik
Pęknięcie węża albo złącza pod ciśnieniem	
Wzrost ciśnienia, nieszczelność lub uszkodzenie zbiornika (zawiadomienie dozoru, art. 19 ust. 1 ustawy)	
Pożar paliwa lub sprężarki	
Porażenie prądem, uraz strumieniem powietrza	

Numer alarmowy		**Przełożony** *imię, nazwisko, telefon*	
Osoba udzielająca pierwszej pomocy *imię, nazwisko, telefon*		**Apteczka, gaśnica, wyłącznik zasilania** *gdzie są*	

9. Zmiany instrukcji

Data	Zakres zmiany i przyczyna	Kto zmienił	Podpis

10. Potwierdzenie zapoznania z instrukcją

Lp.	Imię i nazwisko	Stanowisko	Wersja instrukcji	Data	Podpis
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					
6.					
7.					
8.					

Pracodawca wydaje szczegółowe instrukcje i wskazówki dotyczące BHP na stanowiskach pracy (art. 237^4 § 2 Kodeksu pracy), a pracownik potwierdza w postaci papierowej lub elektronicznej zapoznanie się z przepisami i zasadami BHP (art. 237^4 § 3). Instrukcje dotyczące obsługi maszyn i innych urządzeń technicznych pracodawca udostępnia pracownikom do stałego korzystania; powinny w sposób zrozumiały wskazywać czynności przed rozpoczęciem pracy, zasady i sposoby bezpiecznego wykonywania pracy, czynności po jej zakończeniu oraz zasady postępowania w sytuacjach awaryjnych (§ 41 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 rozporządzenia w sprawie ogólnych przepisów BHP). Treść techniczną dostosuj do instrukcji producenta i oceny ryzyka zawodowego. Sprężarka: § 1 pkt 1 lit. d rozporządzenia Rady Ministrów (Dz.U. 2012 poz. 1468); § 2 pkt 5, § 13–18, § 21 ust. 1 i zał. nr 1 lp. 34 i 51–53 rozporządzenia Dz.U. 2022 poz. 68; art. 14 ust. 1, art. 15 ust. 1 i art. 19 ust. 1 ustawy o dozorze technicznym (t.j. Dz.U. 2024 poz. 1194); zał. nr 3 rozporządzenia Dz.U. 2019 poz. 1008; § 3–5 i zał. nr 1 gr. 2 pkt 16–17 rozporządzenia Dz.U. 2022 poz. 1392; art. 54 Prawa energetycznego (t.j. Dz.U. 2026 poz. 43); § 5 ust. 2, § 15, § 18, § 23 pkt 1 i § 28 ust. 2 rozporządzenia Dz.U. 2002 nr 191 poz. 1596; zał. nr 2 cz. A rozporządzenia Dz.U. 2018 poz. 1286; § 4 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia przeciwpożarowego (t.j. Dz.U. 2023 poz. 822); § 57, 59, 65, 67, 70, 72 i 74 rozporządzenia w sprawie BHP podczas wykonywania robót budowlanych (Dz.U. 2003 nr 47 poz. 401).